

TÜRK DÜNYASI KADIN ARAŞTIRMALARI DERGİSİ JOURNAL OF TURKIC WORLD WOMEN STUDIES

Dergi web sayfası: <https://turkicworldwomen.com/index.php/pub>
Journal homepage: <https://turkicworldwomen.com/index.php/pub>

Doi 10.5281/zenodo.10850731

Araştırma Makalesi • Research Article

BEYPAZARI YÖRESİNDE BULUNAN İŞLEMELİ BAŞÖRTÜLERİ *Embroidered Headscarves Found In Beypazarı Region*

Zekiye ŞENTÜRK¹

Özet

El Sanatlarımız içerisinde önemli bir yeri olan işlemler, günlük yaşamın her alanında olduğu gibi giyim kuşamında vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. Beypazarı yöresinde giyilen gerek gündelik gerekse özel gün giysilerinde sıkça rastladığımız işlemeli ürünler arasında kadınların baş süslemelerinde kullandıkları çevre örtüler dikkati çekmektedir. Yöre kadının ince zevkini yansıttığı bu benzersiz ürünler, gelenek ve göreneklerine bağlı kişiler tarafından çeyizler ve sandık alışkanlığının devam ettirilmesi vasıtasıyla günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Araştırma materyalini, Ankara-Beypazarı'nda bulunan geleneksel Türk işleme teknikleri ile işlenmiş 5 adet işlemeli başörtüsü oluşturmaktadır. İşlemeli ürünlerin fotoğrafları çekilmiş, hazırlanan ürün bilgi formuna, başörtülerinin, en-boy ölçüsü, bezeme, kompozisyon, teknik, renk, gereç özellikleri incelenerek tespit edilmiş ve kaydedilmiştir. İşlemeli ürün sahipleri şahıslarla karşılıklı görüşme yapılarak işlemeli ürünler hakkında bilgi edinilmiştir. Bu çalışmada, Ankara-Beypazarı'nda geleneksel Türk el işlemeciliğinin uygulandığı işlemeli başörtüleri üzerinde çalışılmıştır. Hedeflenen amaç, Beypazarı'nda bulunan bir grup geleneksel işlemeli başörtüsünün, kullanım alanı, ölçü, teknik, gereç, renk, bezeme, kompozisyon özelliklerini ortaya koymaktır. Araştırmada ele alınan konu, gelecek kuşaklara aktarılması ve literatürde yer alması açısından önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşleme, Baş örtüsü, El sanatları, Geleneksel sanatlar.

Abstract

Embroidery, which has an important place in our handicrafts, is among the indispensable parts of clothing, as in all areas of daily life. Among the embroidered products that we frequently encounter in both daily and special occasion clothes worn in the Beypazarı region, the surrounding veils used by women for head decorations attract attention. These unique products, which reflect the refined taste of the local woman, have continued their existence until today through the continuation of the dowry and chest habit by people who adhere to their traditions and customs. The research material consists of 5 embroidered headscarves processed with traditional Turkish embroidery techniques found in Ankara-Beypazarı. Photographs of the embroidered products were taken, and the headscarves' width, length, decoration, composition, technique, color, and material properties were examined and recorded in the prepared product information form. Information about embroidered products was obtained by interviewing the owners of embroidered products. In this research, embroidered headscarves where traditional Turkish hand embroidery was applied were studied in Ankara-Beypazarı. The aim is to reveal the usage area, size, technique, material, color, decoration and composition features of a group of traditional embroidered headscarves found in Beypazarı. The subject discussed in the research is gaining importance in terms of being transferred to future generations and included in the literature.

Keywords: Embroidery, Head cover, Handicrafts, Graditional arts.

Giriş

Köklü bir geçmişin uzantısı olan Anadolu ve çevresi Türk işlemeciliği akan zaman içinde coğrafi, ekonomik ve sosyal şartlar ve beslendiği kaynaklara bağlı olarak değişimler göstermiştir. Dikiş dikmek kadar eski bir iş olan işlemeciliğin ilk örneklerine Orta Asya Türklerinde rastlanır. Renkli iplik ve ipek çok eski çağlarda doğuda bulunduğundan işlemecilikte doğudan başlamış, gelişmiş ve batıya yayılmıştır (Züher, 1971;63). Türk kadınları ince estetik ve beğenisini her alanda ortaya koymuştur. Başta giysileri

¹ Öğr. Gör. Gazi Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Tasarım Bölümü, Ankara, Türkiye / e- posta: zreyhan@gazi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6906-4956

olmakla beraber elinin değdiği her yeri güzelleştirme çabasıdır. Bu sebepten ötürü gündelik kıyafetleri dahi oldukça süslü işlemeli ve gösterişlidir. Özel günlerde giyilen bindallılar, işlemeli salta ceketler, her bölgede farklılık gösteren gösterişli başlıklar ve baş süslemeleri bunlara örnek verilebilir.

Geleneksel yaşamda her kuşak kendinden önceki kuşağı izleyerek giyim kuşam anlayışını ve alışkanlıklarını günümüze taşır. Fakat geleneksel kıyafetlerin geçmişten günümüze taşınırken birtakım değişimlere maruz kaldığını söylemek mümkündür. Uygulama şekilleri, kullanılan malzemelerin farklılaşması, teknolojik gelişmelerin getirdiği yenilikler, zaman ve maliyet kısıtlamaları gibi faktörler bu değişimde rol oynayan ana başlıklar olarak sayılabilir.

Mahallî giyim kuşam, yurdumuzda il ve yöresine göre halk oyunlarında günlük Türk giysilerinin dışında kalan eski giysilerin yer alması bir gelenek olarak sürdürülmektedir. Beypazarı yöresi geleneksel giysileri çevre koşulları, sosyal ve ekonomik durum gibi etkenlerle farklılıklar göstermektedir. Son yıllarda ulaşım ve iletişimin hızla gelişmesi nedeniyle yöresel özellik gösteren giysiler, yerini çağdaş giysilere bırakmış, geleneksel giysiler daha ziyade belirli gün veya törenlerde giyilir olmuştur.

Beypazarı'nda kadın kıyafetleri Osmanlı saray giysilerine benzer. Dügün ve günlük kıyafetleri ayrıdır. Beypazarı bölgesi kırsal bir alan olması ve geleneksel yaşamın halen devam etmesi dolayısıyla kadınların gündelik yaşamda ve özel günlerde giydiği kıyafetlerde büyük değişiklikler gözlenmektedir. Kendine özgü bu tarz giysiler günümüze kadar ulaşmış ve halen yöre kadınları tarafından kullanılmaktadır.

1. Beypazarı Kent Tarihi

Beypazarı, İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara'ya bağlı, Ankara'nın 98 km. batısında yer alan bir ilçedir. Beypazarı kuzeyde Bolu- Kırıbsıcık ve Seben ilçeleri, Kuzeydoğuda Kızılcıhamam, Batıda Nallıhan ve Eskişehir-Mihallicık ve Polatlı, doğuda Ayaş güdül ve Çamlıdere ilçeleri ile çevrelenmiş şirin bir ilçedir.

Beypazarı'nın çok eski bir tarihe sahip olduğu tarihi belge ve kalıntılardan anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme ve araştırmalara göre Hitit, Frig, Galat, Roma ve Bizanslıların gelip geçtiği ve hüküm sürdükleri görülmektedir. Mağaralar, antik buluntular, kaleler ve höyükler de yerleşimin eskiliğini ispat etmektedir.

İlk ismi "Kaya Doruğu Ülkesi" anlamına gelen "Lagania"dır. M.S. 491-518 yılları arasında hüküm süren Doğu Roma (Bizans) İmparatoru Anastasios'un; o zamanlar piskoposluk merkezi olan Lagania'yı ziyaretine atfen şehrin adı "Anastasiopolis" (Anastasio Kenti) olarak anılmıştır. Orta Çağda, ticaret kervanları Çin'den Özbekistan'ın Kaçgar bölgesinden ikiye ayrılırlardı. Birincisi Afganistan'dan Hazar Deniz'ine, ikincisi İran üzerinden Anadolu'ya ulaşırdı. Kara ulaşımı ve haberleşmenin kervanlarla ve ulaklarla yapıldığı bir dönemde Beypazarı ana ulaşım akslarının oldukça merkezi bir noktada yer almaktadır. İpek, porselen, kağıt, baharat ve değerli taşların alışverişi yanında kültür ilişkilerine de dönüşen 6400 km.lik bu kervan yolu 2 bin yıllık geçmişiyle bugün de gündemde kalabilmiştir (<http://www.beypazarı.bel.tr/tr/sayfalar/tarih-147>).

Türklerin Sultan Alparslan komutasında Anadolu'ya girmesinden kısa bir süre sonra, Selçuklu yönetimine giren Beypazarı; konumu itibariyle sık sık göç eden Türkmen boylarına yurtluk yapmıştır. Bunlar arasında tarihte en çok iz bırakanı, Kayı Boyu'dur. Selçuklu Sultanlığı'nın kendilerine yurt olarak yer gösterdiği bu Türk Boyu; Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in dedesi olan Gazi Gündüzalp yönetiminde ilk olarak Ankara civarına yerleşmiştir.

Beypazarı, Selçuklular döneminde İstanbul- Bağdat yolu üzerinde bir ticaret merkeziydi. Beypazarı'nın tam olarak Osmanlı yönetimine geçmesi, Orhan Bey'in Ankara'yı alması ile başlamıştır. O dönemde Hüdavendigar (Bursa) Sancağı'na bağlı bir beylik merkezi olan Beypazarı; 1868 yılından itibaren siyasi yönetim bakımından Ankara'ya bağlı bir kaza olarak önemini sürdürmüştür.

Beypazarı'nı Rumlardan, Kütahya Beylerinden Germiyanoğlu Yakup Şah'ın Veziri Dinar Hezar alarak Osmanlı topraklarına katmıştır. Adı fethedenin hatırasını yaşatmak amacıyla "Beyhezarı" olmuştur. Bey buraya panayır şeklinde büyük alışveriş yerleri kurarak büyük bir pazar yeri haline gelmesini sağlamıştır. Sonradan bu pazar oldukça meşhur olarak "Beğpazarı" olmuş sonradan bugünkü bilinen "Beypazarı" şeklini almıştır (Cankara, 2009;32)

Fotoğraf 1. Beypazarı haritası (<https://www.google.com/maps/place/Beypazarı>)

Tarih boyunca önemini korumuş olan, İpek Yolu üzerinde bulunan Beypazarı'nda El Sanatları eskiye oranla azalmış olsa da günümüzde halen devam ettirilmektedir. Üretilmekte olan başlıca el sanatları alanlarından bazıları demircilik, semercilik, gümüş işlemeciliği, işlemecilik, dokumacılık, dövme bakırcılık, yorgancılıktır.

2. Beypazarı'nda giyim kuşam

İnsanların ne zaman giyinmeye başladıkları tam olarak bilinmemekle birlikte, soğuktan korunmak ve kendilerini her türlü dış etkene karşı korumak için çiçekler, yapraklar çeşitli hayvan derileri belirli bölgelerini kapatarak başladıkları bilinmektedir.

Toplumların yaşadıkları coğrafyada, yaşam tarzları, dini inançları ve sosyal normlarının en önemli göstergesi giysileridir. Anadolu geleneksel giyim kuşam özellikleri incelendiğinde son derece zengin bir giyim kuşam kültürü olduğu görülmektedir.

Geleneksel giyim tarzında en önemli özellik parçalar arasındaki uyumdur. Anadolu'nun geneline bakıldığında çok parçalı ve kat kat giyim tarzı hâkimdir. Beypazarlı kadınlar için kumaş rengi ve deseninin oyası ile denge oluşturması önemlidir. İlçedeki tüm kadınlar genç-yaşlı bu uyuma özen gösterirler.

Beypazarı'nda kadın kıyafetleri giyildikleri yere göre sokak, ev, düğün, iş gezmelik (yabanlık) şeklinde çeşitlilik gösterirler. Kadınların günlük kıyafetleri, bol paçalı şalvar biçiminde "don" denilen giysidir. Başlarına "bürgü" denilen basmadan yapılmış büyük başörtü örterler. Düğün kıyafetlerinin ise ayrı bir yeri ve özelliği vardır. Gelenek ve göreneklerine bağlı Beypazarı insanı bu tür değerlerini koruyarak düğün kıyafetlerini günümüze kadar özelliklerini yitirmeden ulaştırmayı başarmıştır (Torun, 2011;459).

Beypazarı özel gün giysileri;

- Bindallı kuyruklu
- Ağı çalık bindallı şalvar
- Bindallı maksi elbise
- Simli kumaştan kuyruklu şalvar olarak sıralanabilir (Torun, 2011: 459).

Fotoğraf 2-3. Beypazarı Geleneksel Kadın Giysisi (Tüzün, 1986;38-40)

Kadınlar bu giysileri sıra altınlar, beşbiryerdeler, inci, tılsım, küpe, kolye, bilezik, iğne, altın ve gümüş kemer gibi aksesuarları tamamlayarak kullanırlar. Bu merasim kıyafetlerinin üzerine mermerşahi kumaş üzerine köşe motifleri zengin bordür şeklinde metal iplikle işlenmiş çevre olarak bilinen kare şeklinde başörtüsü örterler (Bahar; 2013;143)

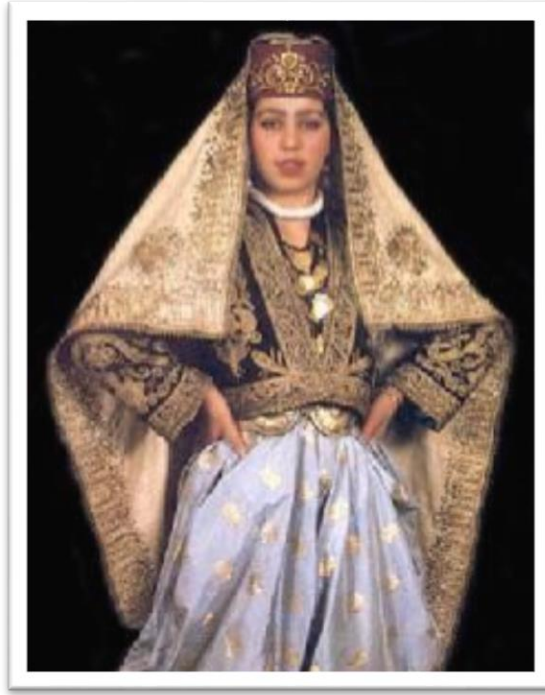
2.1. Beypazarı'nda baş süslemesi olarak işlemeli başörtüleri

Türk kadın giyim-kuşam ve süslemesinin en önemli kısmı başlıklardır. Baş bağlama değimi Anadolu' da evlenme anlamındadır. Genç kızların başlıkları ya hiç yoktur ya da çok sadedir. Gelin başlıkları en gösterişli başlıklardır. Kaç-göçün olduğu toplumlarda başlıklar çeşitli süs unsurlarıyla bazı duyularını çevrelerine yansıtır. Sözlü veya sevdalı genç kızlar feslerine çok renkli krep bağlarlar, böylece beklenmeyen isteklere karşı kendilerini korurlar. (Edt, Middel East Video Corp., 1986; 17)

Osmanlı kadın giysilerinde; başlık, üstlük, çarşaf, entari, yelek, cepken, hırka, gömlek, şalvar, terlik üzerine işlemler yapılmıştır. Kadın giysilerini tamamlayıcı olarak kullanılan başörtüsü, çevre, alın çatkısı (saç bağı), kaşbastı (tülbent vb.) peçe, yelpaze, kuşak, eldiven ve mendil işlemleri en güzel örnekler arasında yer almıştır (Sürür, 1976:21).

Çevre, dört kenarı bordür biçiminde bezenmiş veya dört köşesinde motifler yer almış keten, pamuklu dokumalar üzerine işlemeli örtü olarak tanımlanmıştır (Barişta, 1999: 203).

Beypazarı ilçesinde baş süsleme aracı olarak kullanılan çevre örtüler, kuyruklu ve bindallının tamamlayıcısıdır. Mermerşahi, tire tülbent üzerine, şamaka hesap işi, türk işi gibi çeşitli tekniklerle işlenen çay suyu ile boyanan, kenarları bordürlü, kulakları süslemeli bu özel başörtüleri, taklidi olmayan ve günümüzde ancak çeyiz sandığı ile ulaşan çok özel sanat eserleridir (Cankara, 2009;105). Başörtüsünü çevreden ayıran husus, motiflerin kompozisyonlarındaki farktır. Başörtülerinde motifler tüm yüzeye serpm şeklinde ya da başın üstüne gelecek uzun kenara yerleştirilir (Sürür, 1976:23). Beypazarı başörtüleri gelin hamamlarında başı örtmek amacı kullanılmıştır. Yörede hamam beyazı olarak bilinen başörtüsünün yarısı işlenmişse yarım baş motif serpm şeklinde yerleştirilmişse dindin olarak isimlendirilmiştir. Hamamlarda bu başörtülerinin üzerine daha gösterişli olan kenarları bordür ve köşe motifli işlemeli çevreler örtülür (Bahar; 2013;145).

Fotograf 4. Beypazarı Geleneksel Kadın Baş Süsleri (Tüzün, 1986;38)

Yörede işlemeli başörtüleri, kaynak kişilere aile büyükleri olan anne, anneanne, babaanne, kayın validelerden hediyeleşme ve miras yoluyla ulaşmıştır. Kayınvalideler gelinlerine düğün hediyesi olarak işlemeli çevre vermişlerdir. İşlemeli başörtülerinin tarihi geçmişini incelendiğinde çoğunluğun 19. yüzyıl döneminde işlendiği belirlenmiştir. Kaynak kişiler bu örtülerin 100-150 yıl önce işlendiğini belirtmişlerdir. Bir kısım örtü 20.yüzyıl tarihinde yapılmıştır. Eski ve yeni tarihli başörtülerinin varlığı, sanayi üretimini az olduğu eski dönemlerde insan ihtiyaçlarını karşılayan objelerin el emeği ile üretildiğini ve işleme kültürünün kuşaktan kuşağa aktarıldığını göstermektedir (Bahar; 2013;148).

Çevre örtülerinin işlemelerinde genel olarak bitkisel bezemeli desenler yer almaktadır. Çeşitli çiçek desenleri, nar çiçeği, kıvrımlı dallar, yapraklar, ağaç motifleri en çok kullanılanlar arasındadır. Az miktarda geometrik formlu desenlerde görülmektedir.

Kompozisyon özelliklerine bakıldığı zaman, kenar bordürü şeklinde su motifleri ile düzenlendiği ve genellikle orta kısmına işleme gelmeyecek şekilde, merkeze simetri bağımsız motiflerin yerleştirilmesi ile kompoze edildiği görülmektedir.

İşlemelerde renk tercihi olarak, eski ürünlerde daha sade ve yumuşak tonlarda veya tek renk çalışıldığı izlenirken, günümüz moda algısı ve beğenisi ile değişen ve gelişen teknoloji ile çok renkli işlemler görülmektedir. İşlemelerde kullanılan desenler ise elde mevcut örtülerden kopya edilerek veya müzelerdeki ürünlerden esinlenerek aslımı bozmadan geliştirilerek işlenmektedir.

3.Bulgular ve yorum

Bu araştırmada, Ankara-Beypazarı'nda geleneksel Türk el işlemeciliğinin uygulandığı işlemeli başörtüleri üzerinde çalışılmıştır. Hedeflenen amaç, Beypazarı'nda bulunan bir grup geleneksel işlemeli başörtüsünün, kullanım alanı, ölçü, teknik, gereç, renk, bezeme, kompozisyon özelliklerini ortaya koymaktır. Araştırmada ele alınan konu, gelecek kuşaklara aktarılması ve literatürde yer alması açısından önem kazanmaktadır.

Araştırma materyalini, Ankara-Beypazarı'nda bulunan geleneksel Türk işleme teknikleri ile işlenmiş 5 adet işlemeli başörtüsü oluşturmaktadır. İşlemeli ürünlerin fotoğrafları çekilmiş, hazırlanan ürün bilgi formuna, başörtülerinin, en-boy ölçüsü, bezeme, kompozisyon, teknik, renk, gereç özellikleri incelenerek tespit edilmiş ve kaydedilmiştir. İşlemeli ürün sahipleri şahıslarla karşılıklı görüşme yapılarak

işlemeli ürünler hakkında bilgi edinilmiştir.

3.1. Bilgi formları

BİLGİ FORMU 1

Fotoğraf No	: 1
İnceleme Tarihi	: 2018
Yapım Tarihi	: 2013
Bulunduğu Yer	: Ankara-Beypazarı
Ürün Türü	: Çevre
Boyutlar	: 100*100 cm
Ait Olduğu Yöre	: Beypazarı
Kullanılan İşleme Tekniği	: Makine Nakışı- Makine dikişi
Kullanılan Malzeme	: Nakış makarası- makine nakış simi, hazır harç
Kullanılan Renkler	: Bordo, yeşil, somon rengi, sarı sim
Kompozisyon	: Bitkisel bezemeli birim motif ürünün tüm kenarlarına tam tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Aynı birim motif dört köşeye çapraz simetri ile birer tane yerleştirilmiştir. Çevrenin kenarları hazır harçla temizlenmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	
Adı Soyadı	: Azime YALÇIN

Fotoğraf 1.2/3. Çevre Detay

BİLGİ FORMU 2

Fotoğraf No	: 2
İnceleme Tarihi	: 2018
Yapım Tarihi	: 2011
Bulunduğu Yer	: Ankara-Beypazarı
Ürün Türü	: Çevre
Boyutlar	: 100*100 cm
Ait Olduğu Yöre	: Beypazarı
Kullanılan İşleme Tekniği	: Elde Türk işi
Kullanılan Malzeme	: Pamuklu iplik (muline)- Metal Tel, sim, pul
Kullanılan Renkler	: Koyu mor, ebruli mor, sarı sim, Sarı Metal tel
Kompozisyon	: Bitkisel bezemeli birim motif ürünün tüm kenarlarına tam tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Aynı birim motif dört köşeye çapraz simetri ile birer tane yerleştirilmiştir. Çevrenin kenarları sarı sim ile örülmüş pullu mekik oyası ile temizlenmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	
Adı Soyadı	: Merve Yıldırım

Fotoğraf 2.2. Çevre Detay

BİLGİ FORMU 3

Fotoğraf No	: 3
İnceleme Tarihi	: 2018
Yapım Tarihi	:2005
Bulunduğu Yer	: Ankara-Beypazarı
Ürün Türü	: Çevre
Boyutlar	: 100*100 cm
Ait Olduğu Yöre	: Beypazarı
Kullanılan İşleme Tekniği	: Makine Nakışı, Sargı,
Kullanılan Malzeme	: Nakış makarası Metal Tel, hazır harç
Kullanılan Renkler	: Turuncu, Sarı Metal tel
Kompozisyon	: Bitkisel bezemeli birim motif ürünün tüm kenarlarına tam tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Aynı birim motif dört köşeye çapraz simetri ile birer tane yerleştirilmiştir. Çevrenin kenarları hazır harç ile temizlenmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	
Adı Soyadı	: Kadriye Aygün

Fotoğraf 3.2. Çevre Detay

BİLGİ FORMU 4

Fotoğraf No	: 4
İnceleme Tarihi	: 2018
Yapım Tarihi	:1999
Bulunduğu Yer	: Ankara-Beypazarı
Ürün Türü	: Çevre
Boyutlar	: 100*100 cm
Ait Olduğu Yöre	: Beypazarı
Kullanılan İşleme Tekniği	: Makine Nakışı, Makine dikişi
Kullanılan Malzeme	: Nakış makarası Metal Tel, hazır harç
Kullanılan Renkler	: Açık mavi, koyu mavi, açık koyu pembe, açık koyu yeşil, açık koyu küf yeşili, gri, sarı sim
Kompozisyon	: Bitkisel bezemeli birim motif ürünün tüm kenarlarına tam tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Bordür motifinden oluşturulan stilize motif dört köşeye çapraz simetri ile birer tane yerleştirilmiştir. Çevrenin kenarları hazır harç ile temizlenmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	
Adı Soyadı	: Dilek Ünlü

BİLGİ FORMU 5

Fotoğraf No	: 5
İnceleme Tarihi	: 2018
Yapım Tarihi	:2010
Bulunduğu Yer	: Ankara-Beypazarı
Ürün Türü	: Çevre
Boyutlar	: 110*110 cm
Ait Olduğu Yöre	: Beypazarı
Kullanılan İşleme Tekniği	: Makine Nakışı, Makine dikişi
Kullanılan Malzeme	: Nakış makarası Metal Tel, hazır harç
Kullanılan Renkler	: Bordo, somon rengi, kahve rengi, açık koyu gök mavi, çimen yelişi, sarı sim, açık koyu yaprak yeşili, gri
Kompozisyon	: Bitkisel bezemeli birim motif ürünün tüm kenarlarına tam tekrar ilkesine göre yerleştirilmiştir. Bordür motifinden oluşturulan stilize motif dört köşeye çapraz simetri ile birer tane yerleştirilmiştir. Çevrenin kenarları hazır harç ile temizlenmiştir.
Kaynak Kişi Künyesi	
Adı Soyadı	: Dilek Ünlü

Fotoğraf 5.2/3. Çevre Detay

Sonuç

El sanatlarımız gündelik yaşamımızın her alanında etrafımızı saran, çevremizi ve ürünlerimizi güzelleştirme çabası içerisinde olan bir uğraştır. Özellikle yöresel kadın giyimlerinin vazgeçilmez unsurları olan başlıklarda ve baş örtüsü olarak kullanılan çevre örtülerde sıkça nakış detaylara rastlanmaktadır. Beypazarı yöresi geleneklerine bağlı ve geleneksel ritüellere önem veren bir bölgedir. Bu bağlamda bölge kadınları gündelik ve özel gün giysilerinin tamamlayıcı olarak kullandıkları çevre örtülere özel bir ihtimam göstermişler ve yoğun uğraşlar sonucu işlemeli baş örtülerini geleneksel nakışlarla bezemişlerdir. Yörede devam ettirilen çeyiz kültürü ve sandık alışkanlığı, eserlerin güncelliğini korumasına vesile olmuş ve gelecek kuşaklara aktarılmasında köprü vazifesi görmüştür.

Yapılan bu çalışma ile Ankara- Beypazarı yöresine ait 5 adet işlemeli çevre örtünün envanter bilgileri kayıt altına alınmış, üründe kullanılan teknik, malzeme, renk ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Yörede incelenen ürünlere bakıldığında, kompozisyon, desen ve ebat konularında pek sık değişiklik yapılmadığı görülmüştür. Desen olarak bitkisel bezemeli motifler, desen özelliği olarak genellikle Türk işi desenlerinin kullanıldığı, işleme türü olarak makine nakışının çoğunlukla tercih edildiği saptanmıştır. Kompozisyon olarak kenar suyu şeklinde desenin tam tekrar ilkesi ile aralıksız yerleştirildiği ve birim motifin dört kenara çapraz şekilde yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Kenar temizleme tekniği olarak sarı simli hazır harçların tercih edildiği ve boyut ve şekil olarak 100*100 cm ile 110*110 cm lik kare şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Somut olmayan kültür varlıkları kapsamında El Sanatları, bir milletin ve medeniyetin tanıtılmasını sağlayan en önemli unsurdur. İşlemeler ise bu denklemin vazgeçilmez bir parçasıdır. Geçmişe bağlı kalarak yaşatılan eserler gelecek kuşaklara ışık tutarak kültürümüzün aktarılmasına vesile olacaktır. Yapılan akademik çalışma ile literatüre dahil edilen bu eserler kültür elçisi olması dolayısıyla önemlidir.

Kaynaklar

- Bahar, T. (2013), " Beypazarı'nda Geleneksel Kadın Giyim Kuşamında İşlemeli Baş Örtüleri", Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, Kasım- Aralık 2013, Sayı 12
- Barışta, H.Ö. (1995), " Türk İşleme Sanatı Tarihi", Gazi Üniversitesi Yayınları- Ankara
- Cankara, M. (2009), "İpek Yolunda Bir Kültür Otağı Beypazarı", Beypazarı ve Yöresi Dayanışma Derneği Yayını, Bey Ofset- Ankara
- Historical Costumes Of Turkish Women, (1986), Orta Doğu Video İşletmeleri AŞ. Ali Rıza Baskan Güzel Sanatlar Matbaası- İstanbul
- Sürür, A. (1976), "Türk İşleme Sanatı", Ak Yayınları- İstanbul
- Torun, E. (2004), "Bilinen ve Bilimeyen Yönleri ile Beypazarı", Bey Ofset- Ankara
- Yetim, F. (2017), "Beypazarı Yöresinde Geleneksel Kadın Giyiminde İşlemeli Çevre Hırkalar", İdil Dergisi, Cilt 6, Sayı 29
- Züber, H. (1971), "Türk Süsleme Sanatı", Türkiye İş Bankası Yayınları, İsa Matbaacılık- Ankara

İnteraktif Kaynaklar

(<http://www.beypazarı.bel.tr/tr/sayfalar/tarih-147>)

(<https://www.google.com/maps/place/Beypazarı>)